

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:	251
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10101
----------------------	-------

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	49
Andre medlemmer i gruppen:	413, 170

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Motstandens makt

The power of resistance

Kandidatnummer: 170, 251 & 413

Bach301

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Barnehagelærerutdanning

Veileder: Nina Paarup Michelsen

Innleveringsdato: 23.05.2024

Antall ord: 10101

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Abstract

The theme of this bachelor thesis deals with the extent to which employees in kindergartens experience resistance from children today. The purpose behind this thesis is that we want to shed light on how the informants define the concept of resistance, when the employees encounter it and the various reasons behind this resistance in the kindergarten. We also want to shed light on how the informants manage the resistance they receive from the children.

The research project is based on qualitative interviews to gather empirical information. Through this process, we have conducted five qualitative interviews. The informants have completed the studies to become a kindergarten teacher and are now working as educational learners. All the informants work and live within the city of Bergen. The information we acquired shows that resistance occurs most often in transitional situations. The research interviews also show that resistance is something everyone has experienced and still experience day-to-day in the kindergarten. Relevant theory is presented and supports the information definitions of the concepts of resistance and when employees encounter resistance from children. The extent to which you meet resistance is reflected to the experience and the authority you have built up in the kindergarten.

Innholdsliste

ABSTRACT	2
1.0 INNLEDNING	4
1.1 BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA	4
1.2 AVGRENSING	4
1.3 OPPGAVENS OPPBYGGING	5
2.0 TEORI	6
2.1 MOTSTANDSBEGREPET	6
2.1.1 Hverdagsbegrepet trass	7
2.2 AGGRESJON OG EMOSJON	8
2.3 KOGNITIV UTVIKLING	9
2.3.1 Moralutvikling.....	10
2.4 MOTSTAND, VOLD OG MAKT.	11
2.4.1 Hannah Arendt og Michael Foucaults makt-definisjon.....	12
2.5 AUTORITET	13
3.0 METODE	14
3.1 INTERVJU SOM KVALITATIV METODE	14
3.1.1 Intervjueren.....	15
3.2 ETISKE HENSYN	15
3.2.1 Valg av informanter	16
3.3 GJENNOMFØRING AV INTERVJU	17
4.0 EMPIRI	18
4.1 HVA LIGGER I BEGREPET MOTSTAND?.....	18
4.2 NÅR MØTER DE ANSATTE MOTSTAND I BARNEHAGEN?	19
4.3 ULIKE METODER FOR HÅNDTERING AV MOTSTAND	20
4.4 ÅRSAK FOR MOTSTAND	21
5.0 ANALYSE OG DRØFTING	22
5.1 HVA MENER DE ANSATTE MED BEGREPET MOTSTAND.....	22
5.2 HVOR OG NÅR MØTER DE ANSATTE MOTSTAND?	23
5.2.1 Erfaring har mye å si for motstand.....	25
5.3 FORELDRES PÅVIRKNINGSKRAFT	25
5.4 UTØVER BARN MAKT?	27
6.0 AVSLUTNING	28
7.0 LITTERATURLISTE	29
VEDLEGG 1	31
VEDLEGG 2	34

1.0 Innledning

I denne oppgaven skal vi ta for oss hvordan de ansatte møter motstand og hvilken type motstand som er gjenganger fra barn i barnehagen. Vi har valgt problemstillingen «I hvor stor grad opplever de ansatte motstand i dag fra barn i barnehagen?». Formålet med oppgaven er å belyse hva motstand fra barnehagebarn er og når det oppstår, samt undersøke hva de ansatte gjør for å håndtere motstand. Vi vil også forsøke å se om motstand fra barn er et forsøk på maktbruk.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Artikler fra både VG.no og barnehage.no har presentert en økende trend der barn utfordrer de ansatte i barnehager i større grad enn før. I artikkelen til Anders Bergundhaugen (2023), publisert på nettstedet barnehage.no, kommer det frem hvordan barn uten diagnoser i større grad viser motstand overfor ansatte og bruker en slags makt til å få viljen sin overfor ansatte. Artikkelen som Malene Birkeland (2023) har skrevet for nettavisen VG.no diskuteres det om det er systemet som svikter når de ansatte må innarbeide barns medvirkning i større grad enn før, i henhold med Rammeplanen 2017. Dette stemmer overens med erfaringer vi har gjort i praksis, arbeidsopplevelser og påvirkning fra sosiale medier. Vi har observert i praksis at noen barn bruker en form for motstand overfor ansatte og andre barn; de trosser de ansatte og viser affekter når de ikke får det som de vil.

Slik påvirkning fra offentlig media, samt tidligere observasjoner fra oss som studenter har inspirert oss til å utforske om den motstanden som ansatte i dag møter i barnehagen er en form for maktbruk fra barn. Samtidig vil vi undersøke i hvor stor grad de ansatte møter motstand i dag enn tidligere. Rammeplanen 2017 presiserer også at barn har rett til å bli sett, hørt og respektert i barnehagen (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 19). For å undersøke i hvor stor grad økende motstand er et problem, så har vi valgt å intervju pedagogiske ledere i ulike barnehager i Bergen kommune for å belyse problemstillingen vår.

1.2 Avgrensning

Vi har valgt å presentere relevant teori som skal være med å danne teoretisk grunnlag for å forstå funnene fra intervjuene våre. Motstandsbegrepet blir presentert først for å få en forståelse for selve begrepet. Videre går vi inn på kognitiv utviklingsteori og moralutvikling som er viktige deler av barns danning, samt emosjoner og affekter. Vi mener at denne type

teori støtter grunnlaget for barns motstand. Annen teori som vi presenterer er blant annet vold og makt, der vi har avgrenset det til å passe inn i en sammenheng med motstand fra barn.

1.3 Oppgavens oppbygging

Oppgaven vår er delt inn i ulike kapitler, der vi starter med innledning, teori, metode, empiri, drøfting og analyse. Vi avslutter oppgaven med en oppsummering og konklusjon, samt en litteraturliste. Innledningen vår består av å presentere problemstilling, oppgave og oppbygging. Teorikapittelet vårt presenterer teori som legger grunnlaget til videre forståelse av empiri-kapittelet og legger grunnlaget for forståelsen av drøftingen vår. Metodekapittelet presenterer hvordan vi har gått frem for å hente inn data til problemstillingen vår, som skal være til hjelp for å svare på problemstillingen. Videre presenterer vi funnene våre i empirikapittelet, som videre legger grunnlaget for analyse og drøfting. Vi har valgt å sette sammen analyse og drøftingen, for å få en bedre forståelse for funnene våre og enklere svare på problemstillingen. Avslutningen vår presenterer en oppsummering av funnene våre og en konklusjon av problemstillingen, etterfulgt av litteraturlisten vår.

2.0 Teori

I dette kapittelet vil vi presentere teori som er relevant for problemstillingen vår «I hvor stor grad opplever de ansatte motstand i dag fra barn i barnehagen?». Vi vil her først starte med å gå inn på begrepet motstand, videre vil vi presentere begrepene aggresjon, emosjon, presentere kort hva kognitiv utviklingsteori, som videre legger grunnlaget for å diskutere om motstand er en form for maktbruk fra barn sin side. Teorien vil legge grunnlaget for videre drøfting i oppgaven, som vil presentere hvordan ansatte opplever motstand, når barn gjør motstand og om dette kan oppleves som forsøk på maktbruk av barna i barnehagen.

2.1 Motstandsbegrepet

Teoretisk er det mange innfallsvinkler til begrepet motstand, akkurat som det er mange forskjellige måter å motstå på. Når en først tenker på begrepet motstand vil en gjerne tenke på hvordan voksne viser tradisjonell motstand, for eksempel protester i form av streik, boikott eller demonstrasjoner. Ser en på motstandsbegrepet i en setting med barn, blir ofte hverdagsbegrepet trass anvendt istedenfor motstand. Dette kan skyldes at motstandsbegrepet ikke har vært vanlig innenfor både det akademiske barnehagefeltet og i praksis. Blant små barn generelt, skjer motstanden snarer på en tilsynelatende spontant måte og kan beskrives som en “hverdagsmotstand” (Dolk, 2018, s. 43). Øksnes (2018, s. 12) skriver om hvordan motstand kan forstås som ulike uttrykk for opposisjon mot voksnes kontroll, ordninger, regler, krav og forventninger, som et uttrykk for at barn på en eller annen måte ytrer «Nei, jeg gjør ting på min måte!». En kan dermed si at barn starter prosessen med å utforske grensesetting for å øke forståelsen for grenser.

Ser en på motstand i en demokratisk setting, så vil begrepet se annerledes ut. I styringsformen demokrati, så vil styringsautoriteten komme fra folket, og folket blir berørt av hvordan styrerne påvirker og tar beslutninger (Seland, 2013, s. 169). I en barnehagesetting, så er det de ansatte i barnehagen som styrer hverdagen, som videre påvirker barna som er i barnehagen. Vi kan tolke det som at de ansatte i barnehagen blir styringsautoriteten, og barna blir folket i et demokrati, der selve demokratiet blir dermed miljøet i barnehagen. Rammeplan for barnehagen presiserer at barnehagebarn har rett til medvirkning i sin egen hverdag, og at de ansatte skal oppmuntre til barns deltakelse (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 27). Dette henger også sammen med barnehageloven, der barna skal bli møtt som enkeltindivider, oppleve lek og omsorg i hverdagen samt barna skal få oppleve å medvirke i sin egen hverdag og hvordan medvirkningen påvirker barns egne liv (Akslen & Moe, 2020, s. 99).

Barnehageloven tar også for seg hvordan barna har rett til å oppleve demokrati i barnehagen, samt gi tilbakemelding på det pedagogiske arbeidet som blir gjort i barnehagen (Barnehageloven, 2020, §3).

Fra politikkens side, så kan barns motstand oppleves som en demokratisk praksis, der barna ytrer en mening om barnehagens regler og praksis (Seland, 2013, s. 169 - 172). Seland (2013, s. 172) mener også at barn skal lære seg å gjøre demokrati, og ikke bli opplært i hva et demokrati er. I sammenheng med rammeplanen og barnehageloven, kan en tolke at motstand i barnehagen er en prosess der barna lærer hvordan de i fremtiden kan ytre seg, bli engasjert og delta i samfunnet som en samfunnsborger. Seland (2013, s. 165) beskriver motstandsbegrepet som «forstått som det å handle, mer eller mindre åpent, mot det forventede og det som uttrykkes som ønskelig». Basert på teorien presentert her, så vil vi beskrive motstandsbegrepet i en barnehagesetting slik:

Motstand handler om hvordan barn ytrer uenighet mot det pedagogiske opplegget i barnehagen. Det blir dermed opp til de ansatte å tolke om barnas ytringer er motstand eller ikke, basert på deres egne holdninger.

Motstandsbegrepet i en barnehagesetting kan dermed reflektere hvordan barn forsøker å gi tilbakemelding eller beskjeder på noe barna gjerne ikke forstår eller vil, noe som de ansatte "pusher" barna til å gjøre. Der en tidligere har sett på barns motstand som vanskelig og noe uønsket, så bør en heller se på grunnlaget for hvorfor barn gjør motstand, altså prøve å forsøke å forstå hvorfor de gjør motstand. Vi vil videre presentere teorier som diskuterer ulike grunner til at barn gjør motstand i barnehagen.

2.1.1 Hverdagsbegrepet trass

Barn er stadig under utvikling, både mentalt og fysisk. Barn går gjennom perioder med sosial utvikling og kan dermed ofte få moderate atferdsproblemer (Flatén, 2018, s. 41). Eksempler på moderate atferdsproblemer kan være dytting, biting og verbal utagering. Barnet vil videre observere hvilke holdninger og reaksjoner på deres atferd som andre mennesker får, dette vil signalisere om atferden passer inn eller ikke. Observasjonen hjelper med å bygge opp passende atferdsrepertoarer (Flatén, 2018, s. 41). Slik atferd i dag kaller en ofte for trass. Vi kan dermed si at når barna når en viss alder, der de begynner å utvikle ny forståelse av omverdenen, så er barnet kommet inn i en trassalder. Når et barn har en konkret mening om hvordan noe skal være, men mangler ferdigheter til å uttrykke dette, så kan barnet oppleve det

å uttrykke seg som vanskelig og frustrerende. Barn som starter å ville gjøre ting selv, utfordre seg selv og nekte hjelp fra voksne, slik som å kle på seg selv eller smøre brødkivene selv, er andre eksempler på når barna starter i trassalderen. Flaten (2018, s. 42) beskriver denne fasen som en fase der hjernen får en ombygging. I fasen skjer det en utvikling og barnet har ikke kapasitet til å håndtere kravene fra omverden samt barnet skal utvikle ny forståelse av og innsikt i omgivelsene.

Flaten (2018, s. 43 - 44) bruker begrepet *coolness* for å forklare måten atferden hos barn har endret seg. Coolness-begrepet er et barn som følger sin egen vei og som oppfattes som vanskelig for de voksne. Barn vil fange opp nye trender via andre barn eller media, de oppleves som tøffe, beslutsomme og utfordrende for de ansatte. Dette er barn som har egne argumenter og oppfatninger, og som ikke lar seg påvirke av voksne argumentasjoner og fornuft. Begrepet *kul* blir hyppig brukt av barn selv, å være kul er viktig for barn. Dette er et begrep som viser til en gruppe barn som er bestemte og tøffe, og som er svært bevisst med hensyn til klær, hår og atferd. Jevnaldersgruppen eller barn som er litt eldre enn dem selv, er den viktigste referansen, og de er opptatt av sosiale signaler og det å passe inn. Barn oppfatter seg selv som aktører med både kunnskap og erfaring om seg selv og sitt liv, og de krever å bli lyttet til. Dette er barn som vil velge seg selv og ha innflytelse på eget liv. Det blir feil å kalle dette for vanskelig atferd, selv om det kan være utfordring for voksne å håndtere. (Flaten, 2018, s. 44).

2.2 Aggresjon og emosjon

Før vi går inn på affektene aggresjon og emosjon, vil vi forklare hva en affekt er. En kan forklare en affekt som en sortering av følelsesmessige opplevelser, som videre påvirker ulike handlingsmønstre i personlighetsutviklingen til barn. En affekt er ofte sammensatt av minner av tidligere erfaringer som gjør at affekter ofte er kortvarige, men eksplosive. Følelsene vil være sterke og uklare, som kan føre til tapt selvkontroll når en affekt trer i kraft (Askland & Sataøen, 2019, s. 134 – 135). Vi kan dermed tolke en emosjon som en mildere følellestilstand, i motsetning til en affekt. En oppfatning er at emosjoner omfatter følelsesmessige tilstander som er en reaksjonsmåte, en hendelse eller et resultat av en vurdering (Tetzchner, 2019, s. 281).

Aggresjon er et eksempel på en affekt (Askland & Sataøen, 2019, s. 137). Ser en på aggresjon, kan en fort tenke at aggresjon, sinne og raseri er det samme, men det stemmer ikke. Sinne og raseri blir sortert som mildere emosjoner, en må dermed skille mellom aggresjon og sinne. Sinnet er den følelsen vi ser et barn uttrykker ved hjelp av stemmen, kroppen og

ansiktsuttrykk. Så lenge følelsen ikke går ut over andre rent fysisk eller rammer andre mennesker, så er det ikke aggresjon (Askland & Sataøen, 2019, s. 137). For at vi skal forstå aggresjon kan vi se på ulike teorier som forsøker å forklare grunnlaget for aggresjon. Askland og Sataøen tar for seg tre ulike teorier, frustrasjonsteorien, sosial læringsteori og kognitiv læringsteori. Frustrasjonsteorien forklarer frustrasjonen et barn møter i barnehagen som skaper aggressivitet. Ved at barnet blir hindret i å nå ønskene de har satt vil det føre til frustrasjon (Askland & Sataøen, 2019, s. 139).

I den sosiale læringsteorien hevder de at aggressiv atferd er lært ved at barnet har opplevd å få belønning for slike handlinger i ulike situasjoner. Vi kan si at barnet har opplevd å vinne kamper mot voksne ved hjelp av sinte, negative og aggressive handlinger. Når sinnet har tatt overhånd og en skader noen fysisk eller psykisk, så kan en definere det som aggresjon. Vi vil dermed få frem at affekter, slik som aggresjon og emosjon er eksempler på motstand fra barn, ettersom det får konsekvenser for de ansatte når barna viser affekter når de ikke får det slik som de vil.

Når vi ser på kognitive læringsteorien er det en kombinasjon av både frustrasjonsteorien og den sosiale læringsteorien, men setter lys på hva oppdragelse har å si for det kognitive. Barn lærer seg atferd gjennom sosialisering i barnehagen som hvordan man skal håndtere ulike situasjoner som også videre danner grunnsteiner om barnas oppførsel fra tidlig levealder. Askland og Sataøen (2019, s. 139 - 140) bruker begrepet oppskrifter til å forklare handlinger som barna gjennomfører. Om barna dermed gjør motstand, så har de lært seg en oppskrift på hvordan de kan påvirke sin egen hverdag.

2.3 Kognitiv utvikling

Som nevnt tidligere retter den kognitive læringsteorien om hvordan barn lager oppskrifter til å forklare handlinger som de gjennomfører. Denne tankegangen foregår også i utviklingspsykologien, hvordan barn resonnerer i ulike situasjoner. (Eidhamar & Leer-Salvesen, 2021, s. 88). Kognitive evner avspeiler seg i alt mennesker foretar seg, i en barnehagekontekst kan dette være barn som leker eller spiller. Hovedområdet i utviklingspsykologien er kognisjon og det dreier seg om kognisjonens organisering, det vil si struktur, biologiske og kulturelle grunnlag (Tetzchner, 2019, s. 137).

Jean Piaget ga senere en beskrivelse av utviklingen i barns tenkning, han fremholdt at yngre barn tenker i absolutte kategorier, og at de legger vekt på de gode eller dårlige virkninger av en handling. (Jean Piaget siterer i Eidhamar & Leer-Salvesen, s. 2021, s. 88).

Større barn legger mer vekt på sinnelaget og om handlingen er gjort med vilje (Eidhamar & Leer- Salvesen, 2021, s. 88).

Vi vil dermed ta for oss kun én hoved tradisjon innenfor kognitiv utvikling; *logisk konstruktivisme*, ettersom at dette er relevant med tanke på problemstillingen vår. Teorien beskriver ulike prosesser og legger vekt på forskjellige forhold når de forklarer utviklingen fram til det modne sinnet (Tetzchner, 2019, s. 139). Logisk konstruktivisme omfatter Piaget sin standardteori med den kognitive strukturen, utviklingsprosessen og stadiene (Tetzchner, 2019, s. 139). Grunnpilarene i strukturen er kognitive skjemaer som dannes ved at handlinger generaliseres og endres gjennom mental bearbeiding. Handlingsskjemaene sammenlignes med handlingsstrategier (Tetzchner, 2019, s. 139). I en barnehagekontekst vil det si at når et barn møter hindringer i å nå ønskene eller målene sine, vil deres tidligere handlinger bestemme hvordan barnet prøver å overvinne hindringene.

2.3.1 Moralutvikling

Kognitiv utvikling er grunnlaget for hvordan en håndterer ulike vanskelige situasjoner. I slike situasjoner er det viktig å observere og vurdere om handlingen i en situasjon er rettferdig eller ikke. Det blir relevant å se på barnas morale utvikling, det som handler om hva som er rett og galt. Det er et grunnlag for å vurdere om ens egne og andres handlinger er rettferdige, omsorgsfulle eller urettferdige (Tetzchner, 2019, s. 379).

I følge Piaget er moraldanningen en differensieringsprosess der barn etterhvert lærer å skille handlinger basert på gjensidighet og rettferdighet fra handlinger basert på ferdiglagde fra en autoritet (Piaget sitert i Tetzchner, 2019, s. 379). Han beskriver tre stadier i moralutviklingen; det premoralske stadiet, moralsk realisme og moralsk subjektivisme. Vi tar for oss det *premoralske stadiet* og *moralsk realisme*. Vi velger bevisst å ikke gå inn på det siste stadiet, moralsk subjektivisme ettersom det ikke er relevant til problemstillingen vår.

Det første stadiet, premoralske stadiet, omfatter barn i 0 - 3 årsalderen. Tetzchner (2019, s. 380) forklarer at i dette stadiet så har barna dårlig forståelse av generelle regler for hva som er rett og galt, de følger sine egne personlige regler uten et fast system og går dermed ut fra sine egne ønsker. I kontekst med barnehagen kan en observere at barn spiller spill, uten å ha forståelse for reglene til spillet.

Det andre stadiet, moralsk realisme, begynner i femårsalderen. Barna skal da være i stand til å følge regler, men på en absolutt måte og med liten vilje til tilpasninger eller

endringer (Tetzchner, 2019, s. 380). En kan tolke dette som at barna legger vekt på konsekvensene av en handling, istedenfor intensjonen bak en handling.

2.4 Motstand, vold og makt.

Videre vil vi gå inn på vold og makt, ettersom motstand kan være en form for maktbruk fra barna sin side. Ofte i situasjoner med mye motstand, kan barns emosjoner ta over og barna kan utøve ulike former for vold. Dette har vi presentert tidligere med stikkordene affekter og emosjoner. Med tanke på den kognitive utviklingen, der barna har liten forståelse for regler til at barna utvikler en type forståelse av konsekvenser av en handling, kan vi merke motstand som en del av prosessen for å lære seg reglene i barnehagens samfunn. Når et barn gjør verbal motstand, så kan emosjonen sinne ta overhånd, og det kan bli fysisk. Vi vil videre i dette kapitlet presentere forskjellen mellom fysisk og psykisk vold og videre knytte dette opp mot makt-begrepet.

Starter vi først å se på vold som begrep, så kan vold forklares som “enhver bruk av fysisk makt for å skade andre”, noe som er en enkel forklaring på begrepet (Isdal, 2000, s. 35). Denne definisjonen fokuserer på den fysiske volden, mens i nyere tid har en satt et fokus på at vold også kan forekomme psykisk. En annen definisjon fra Isdal forklarer vold slik:

Vold er enhver handling rettet mot en annen person, som gjennom at denne handlingen skader, smerter, skremmer eller krenker, får den personen til å gjøre noe mot sin vilje eller slutte gjøre noe den vil (Isdal, 2000, s. 36).

Vi har tidligere presentert hvorfor en må skille sinne og aggresjon. Når sinnet går over til aggresjon, kan en også finne en sammenheng mellom at aggresjon inneholder en form for vold, det blir dermed nødvendig å skille mellom fysisk og psykisk vold. Vi kan da si at den siste definisjonen fra Isdal (2000, s. 36) er en heldekkende definisjon på vold. Videre eksempler på fysisk vold er å slå, sparke, kvele, klype, bite og klore, mens psykisk vold blir det å ignorere, kalle andre stygge ting, avvise, latterliggjøre andre, kontrollere andres handlinger og gi trusler (Nordhaug, 2018, s. 29). Disse formene for vold skjer gjerne om en annen i en motstandssituasjon i barnehagen, dette er noe som varierer fra barn til barn og hendelse til hendelse.

2.4.1 Hannah Arendt og Michael Foucaults makt-definisjon

Flere teoretikere har forsøkt å definere maktbegrepet, vi vil presentere to ulike definisjoner på makt basert på Hannah Arendt og Michael Foucault. Starter vi å se på tekstene til Hannah Arendt om makt og vold, ser vi en sentral sammenheng mellom begrepene. Hennes generasjon assosierte makt med vold, altså at vold er den ultimate formen for makt (Arendt, 2017, s. 8). Filosofen Platon snakker om makt som å handle, men ofte misforstått som å herske (Arendt, 2017, s. 9). Andre begreper som handling, tale, pluralitet, natalitet, det offentlige rom, mening, overbevisning og offentlig frihet er begreper som Arendt mener skal være forbundet med begrepet makt, istedenfor selve begrepet vold (2017, s. 9). Fremdeles en dag i dag vil en forbinde begrepet makt med vold, men også begreper som mening og overbevisning kommer inn i maktens begrep.

Ser en på Foucault sin forklaring av maktbegrepet, så er det mer flytende, han forklarer det som «*handlinger som virker på handlinger*» (Hammer, 2017, s. 125). Begrepet er basert på hvordan praksis, metoder, modeller, prosedyrer, strategier og teknikker påvirker hverandre (Hammer, 2017, s. 125). Det vil si at mennesket er med på å forme andre menneskers handlinger. Han avviser heller ikke at det finnes former for makt som fokuserer på å undertrykke andre, men han setter fokuset på hvordan et menneske påvirker et annet menneske.

Dykker en videre inn i Foucault sin filosofi om makt, så ser på mennesket som et empiri, en gjenstand som kan undersøkes for vitenskapelig analyse (Hammer, 2017, s. 57). Foucault fremmer også hvordan vi mennesker lever i samspill med andre mennesker, som forklarer hvordan et menneske blir et subjekt og et objekt. Dette gir en mulighet til å observere vår egen utvikling med tanke på arbeid og språk i samspill med andre mennesker (Hammer, 2017, s. 57). Makt er dermed noe som kan oppstå spontant når ulike mennesker er i samvær av hverandre. Dermed må en også se begrepet i et lys av menneskelig kommunikasjon og samvære; makt oppstår enten om en vil eller ikke, og makt kan brukes med vilje eller uvitenhet.

Foucault tar også opp en problemstilling som omhandler hvordan samfunnsnormene påvirker selvutvikling og subjektivering (Hammer, 2017, s. 80 – 81). Ulike samfunn har ulike normer og koder som en skal forholde seg til. I dagens samfunn er en opptatt av hvordan vi praktiserer, vurderer og forbereder egne handlinger. Dette handler også om innflytelse som vi mennesker har over andre mennesker, og hvilke konsekvenser den innflytelsen vil få for andre mennesker. Det er gjerne ikke før en blir bevisst på dette, at en kan endre på ens egne holdninger og handlinger overfor andre mennesker. En kan si at Foucaults diskurs om makt

fokuserer på hvordan en bruker makt overfor andre i ulike relasjoner og at makt ikke har en ensidig dominant struktur, altså en hersker og en som blir behersket (Hammer, 2017, s. 126).

2.5 Autoritet

Pedagogisk leder har et ansvar til å følge rammeplanen og barnehageloven, en skal sørge for at forskriftene blir fulgt og barnas rettigheter ivaretatt. Dette medfører til at de har et overordnet ansvar. Lederne vil da ha en form for makt som vi kaller autoritet, der makten er rettmessig ovenfor de andre ansatte i barnehagen (Børhaug & Lotsberg, 2016, s. 43). I barnehagesettingen har pedagogisk leder høyest autoritet på avdelingen, ettersom de har størst påvirkning på det pedagogiske og ansvar for at forskrifter blir fulgt til en viss grad av sine medarbeidere på avdelingen. Det er derfor viktig å skille begrepene makt og autoritet, ettersom de ulike begrepene overlapper hverandre. En kan si at pedagogisk leder har et autoritetsgrunnlag som bygger på kompetanse, erfaringer og evne til å ta beslutninger som er til det beste for barna, personalet og barnehagens drift (Børhaug & Lotsberg, 2016, s. 170). Deres autoritet er knyttet til deres rolle som ledere og deres evne til å utøve lederskap på en effektiv og tillitsvekkende måte.

3.0 Metode

Gjennom problemstillingen vår ønsker vi å belyse hvordan de ansatte i barnehagen møter motstand fra barn. Det finnes ulike metoder for å hente inn data; kvalitative metoder og kvantitative metoder. Hovedforskjellen mellom de ulike metodene er hovedsakelig at den kvantitative metoden vil finne frem til en oversikt, mens den kvalitative metoden vil gi en større innsikt og forståelse for en valgt problemstilling (Tjora, 2021, s. 35 – 37). Vi mener at de ulike metodene hadde passet til vår problemstilling, vi valgte å bruke kvalitativ metode i form av intervju. Vi vil i dette kapittelet presentere hvorfor intervju passet til problemstillingen vår, hvordan vi gjennomførte intervjuene samt prosessen i etterkant for å transkribere intervjuene.

3.1 Intervju som kvalitativ metode

Vi valgte å benytte oss av kvalitativ metode, nærmere bestemt kvalitative intervju nettopp fordi vi mener at denne metoden vil gi større innsikt og forståelse for problemstillingen vår. En kvalitativ metode får ofte fremmet mer detaljerte funn og er gjennomført i mindre grupper, noe som vi mener passet bra til datainnsamlingen (Tjora, 2021, s. 37). Ettersom vi valgte å gjennomføre intervju, vil vi kort nevne hva et intervju er, kort om prosessen med å gjennomføre intervju og andre valg vi har tatt gjennom intervjuprosessen.

Et intervju kan omtales som en samtale der en part, intervjuer, henter informasjon fra en annen part, intervjuobjekt (Orgeret, 2019). Det finnes flere ulike former for intervju, blant annet dybdeintervju og fokuserte intervju. En bruker ofte dybdeintervju når en skal forske på noe sensitivt, ettersom en får dykket dypere inn i holdningene til intervjuobjektet (Tjora, 128 – 130). Vi merket for problemstilling vår at et dybdeintervju ikke var like relevant, ettersom at en bruker gjerne lengre tid på hver gjennomføring av selve intervjuet enn ved fokuserte intervju. Ved fokuserte intervjuer så er problemstillingen mer snevret inn, og en er ute etter en spesifikk type data (Tjora, 2021, s. 140 - 141). En slik type intervju er også kortere, som er en fordel for de ansatte i barnehagen, med tanke på den travle hverdagen.

Med tanke på tidsbruk og en mer spesifikk problemstilling, så valgte vi å benytte oss av fokusert intervju. Ettersom pedagogiske ledere og andre barnehageansatte har begrenset tid i hverdagen til ulike administrative oppgaver, så var det nødvendig å velge en intervjuform som ikke ville ta for lang tid. Dette er noe som Tjora (2021, s. 43) setter fokus på, ettersom at resultatene vil være påvirket av de praktiske forholdene rundt et intervju, slik som begrenset tid.

I forkant av intervjuene, skrev vi en intervjuguide. En av hovedforskjellene mellom et dybdeintervju og et fokusert intervju ligger i hvordan intervjuguiden er skrevet. Et fokusert intervju har allerede en ferdig innsnevring på problemstillingen, mens for et dybdeintervju så er det dataen fra intervjuobjektet som leder mer vei (Tjora, 2021, s. 144-145). Derfor ble denne metoden best for å hente data som skal hjelpe å belyse problemstillingen vår.

Vi valgte å sende ut intervjuguiden til informantene våre, slik at de skulle møte forberedt til intervjuet. Grunnlaget for valget vårt er basert på det ene spørsmålet i intervjuguiden, som spør om et eksempel på hva type motstand de møter i barnehagen. Et slikt eksempel på spørsmål oppfattet vi i forkant ville være relevant å presentere før gjennomføringen av intervjuet. Å få eksempler på hva type motstand de ansatte møter var nødvendig for å svare på problemstillingen vår.

3.1.1 Intervjueren

Når vi som intervjupersoner skal intervjuer er det viktig at vi har nøytrale meninger og holdninger. Informasjonen vi får av intervjuobjektet skal behandles som fakta som skal analyseres på avstand uten at intervjuobjektet får en annen stemme. Vi som intervjuer ønsker å gå under overflaten og trenge inn i dypere lag av intervjupersonens erfaringsverden. Ved bruk av informanter som vi har kjennskap, bruker vi relasjonen til å utnytte med å spørre om de vil delta på undersøkelsen vår (Kvale & Brinkmann, 2022. s. 119). Vi får et innblikk i livet til informantene vi deltar aktivt i intervjuet med å stille spørsmål og dermed blir vi som intervjupersoner passive i samtalen slik at informantene kan si det de ønsker å fortelle oss.

Når vi som intervjuer finner informasjon, registrerer vi menneskers holdninger, meninger, opplevelser eller utforsking. Målet blir dermed å trenge inn i informantens private verden for å avsløre skjulte sider ved livet deres. Dette er en teori om at virkelig kunnskap oppstår gjennom passiv observasjon av virkeligheten, som forutsetter å være som den er og dem som observerer.

3.2 Etiske hensyn

Vi valgte å ta opptak av intervjuene ved bruk av en diktafon. Dette var for at arbeidet med transkribering av intervjuene skulle bli mer presist og forhindre at viktig data ikke skulle bli tapt. Fordelen med opptak er også at en som intervjuer setter mer fokus på intervjuobjektet (Tjora, 2021, s. 180 – 181). Vi vurderte å ta notater under intervjuene istedenfor opptak. Dette gikk vi bort fra, ettersom vi vurderte risikoen ved å gå glipp av viktige data eller miste fokus

på intervjuobjektet under selve intervjuet. Vi valgte dermed å ta opptak av intervjuene. Når en gjennomfører intervju på opptaker, så sitter en på ulike data som kan inneholde personlige opplysninger og sensitivt innhold. Nyere personvernregler krever at en skal søke godkjenning fra SIKT når en skal oppbevare lydopptak, vi måtte dermed søke SIKT om godkjenning for å gjennomføre prosjektet.

I forkant av intervjuene sørget vi for å minne informantene på at de har taushetsplikt basert på yrket sitt. Videre var vår oppgave å sørge for at eventuell sensitiv informasjon som kom frem under intervjuet ikke kom frem på transkribering og brukt i oppgaven. I forkant av intervjuene, sendte vi også ut informasjonsskriv som forklarte hvordan vi ville behandle ulike data (se vedlegg om informasjonsskriv). Grunnet behov for å oppbevare opptakene i etterkant, så måtte vi også be om signatur på godkjenning at de hadde lest informasjonsskrivet og sagt seg enig med å delta i prosjektet vårt.

Data samlet inn fra kvalitative intervjuer kan ofte være dels subjektive, og ikke objektive nok. Likevel er subjektivitet viktig for datainnsamlingen, grunnet vi ville frem til hvordan problemet påvirker informantene og hvordan de har valgt å løse problemet i hverdagen. Vi har tidligere skrevet at vi sendte ut intervjuguiden på forhånd av intervjuene, slik at informantene fikk tid til å forberede et eksempel på motstand under intervjuet. Vi har i etterkant vurdert en mulighet for at informantene kunne lese seg opp på fagmateriale, slik at de kunne møte mer forberedt til intervju.

3.2.1 Valg av informanter

I startfasen av bacheloroppgaven sendte vi ut e-poster til informantene i Bergen kommune. Baktanken med valget av Bergen kommune var at vi skulle ha intervjuene fysisk og da måtte vi ha anledning og mulighet til å reise til de forskjellige barnehagene. Vi valgte bevisst å sende ut invitasjon til pedagogiske ledere som vi har kjennskap til ettersom vi tenkte det skulle bidra til engasjementet til å delta på intervju. Informantene er pedagogiske ledere som har utdanning som barnehagelærer, der de har mellom 3 år og 27 års erfaring med arbeid i barnehagen. Vi endte opp med totalt 5 gjennomførte intervjuer fordelt på 3 barnehager. Vi ønsket å fokusere på pedagogiske ledere er med tanke på at de har erfaring og har autoritet i tråd med deres formelle stilling.

3.3 Gjennomføring av intervju

Vi har tidligere presentert hvorfor vi valgte intervju som metode og grunnlaget for valg av informanter. Vi vil her presentere hvordan gjennomføringen av intervjuene gikk og prosessen i etterkant med transkribering og analysering.

For oss som intervjuere, så hadde vi et fokus på å møte forberedt til intervjuene. Vi fikk mulighet til å snakke med informantene i forkant, slik at samtalen under intervjuet skulle føles naturlig. I tillegg fikk informantene velge ut sted der intervjuet skulle gjennomføres, bakgrunnen er at de skulle føle seg komfortable. I forkant testet vi diktafonen sammen med informantene, slik at vi fikk mulighet til å teste lydnivået, samtidig som at informantene fikk en forståelse for hvor høyt og tydelig de skulle snakke under intervjuet. Da vi reiste ut i barnehagene, så var vi to stykker som dro til hver barnehage. Ettersom vi alltid var to stykker sammen med informantene, så fikk vi muligheten til å skrive ned detaljer og videre spørsmål som ble aktuelle å stille.

I etterkant av intervjuene, ble neste steg å transkribere opptakene. Etter tips fra andre studenter og ansatte ved HVL, så valgte vi å ta i bruk en nettside som heter autotekst.uio.no som hjelper med transkribering. Nettsiden som vi tok i bruk bygger på en AI som heter OpenAI Whisper V2, og drives av Universitet i Oslo. Basert på personverninformasjon på nettsiden, valgte vi å vurdere nettsiden som et hjelpemiddel vi kunne ta i bruk, ettersom vi fikk mulighet til å slette opptak og transkribering etter nedlastning fra nettsiden. Dette forenklet transkriberingsprosessen vår i stor grad, selv om vi måtte inn å redigere teksten. Ikke alt som ble sagt i opptakene ble med på AI sin transkripsjon, men likevel opplevde vi verktøyet som et godt hjelpemiddel.

4.0 Empiri

I dette kapitlet vil vi presentere funnene våre etter 5 gjennomførte intervjuer av pedagogiske ledere i barnehagen, der alle har utdanning som barnehagelærere. Tidligere i metodekapitlet skrev vi at vi lagde en intervjuguide på forhånd, som informantene fikk delt ut sammen med informasjonsskriv og samtykkeskjema. Vi har bestemt oss for å bruke fiktive navn på informantene. I barnehage 1 møter vi Mari og Tuva, i barnehage 2 møter vi Anne, i barnehage 3 møter vi Nils og Ellinor. Mari er på en avdeling med 3 – 6 år. Tuva, Anne og Ellinor er på en avdeling med 0 – 3 år. Nils er den eneste av informantene våre som er på en avdeling med aldersgruppen 0 – 6 år. Vi har sortert funnene basert på svarene vi fikk på de ulike spørsmålene.

	0 -3 år	3 – 6 år	0 – 6 år
Barnehage 1	Tuva	Mari	
Barnehage 2	Anne		
Barnehage 3	Ellinor		Nils

4.1 Hva ligger i begrepet motstand?

Det ene spørsmålet vi stilte under intervjuet handler om hva de la i begrepet motstand og hvordan forstår det begrepet. Etter flere gjennomførte intervjuer kommer det frem at ingen av de pedagogiske lederne har en definisjon på begrepet, men de har heller lagt frem hva de tolker motstand er.

Mari forklarer at motstand er noe en møter som krever en ny løsning på et problem, motstand er en slags vegg. Både Anne, Tuva og Ellinor, som er på småbarnsavdelinger, forklarer at motstand handler om hvordan barna opplever å måtte gjøre noe som de ikke vil gjøre, og at det ligger naturlig hos barna. Alle tre syntes det er vanskelig å definere begrepet, siden det er stort og vidt begrep. Ellinor trekker frem hvordan barna også har grenser, og at små barn er i en alder hvor de begynner å forstå at de også kan påvirke sin egen hverdag. Nils, som er i samme barnehage som Ellinor, forteller at han opplever begrepet som når barn ikke vil samarbeide med de voksne.

Alle de ulike pedagogiske lederne har noen ulike tanker om hva motstand er, og er enige med at det er et begrep som er vanskelig å forklare, fordi begrepet er bredt. Likevel så kommer det frem at de ansatte møter motstand i noen av de samme situasjonene i hverdagen, i form av at barna protesterer når de må gjøre noe som de ikke vil.

4.2 Når møter de ansatte motstand i barnehagen?

Et annet spørsmål som vi stilte til de ulike pedagogiske lederne i barnehagen, var hvordan de ansatte opplevde det når barna gjør motstand. Her opplevde vi at spørsmålet ble tolket annerledes enn hva vi forventet. Tuva og Nils svarte på spørsmålet vårt, mens resten av pedagogene svarte på *når* de møtte motstand i hverdagen.

Tuva og Nils forteller at frustrasjon oppstår mens barna gjør motstand, over lengre tid så blir de utslitt når det ikke skjer en endring i barnas holdning. Fra de andre informantene fant vi en gjenganger på hvilke situasjoner de møter motstand i hverdagen. Felles fra informantene kommer det frem at i overgangssituasjoner møter de mye motstand av ulike grunner, og at de ansatte har funnet ulike metoder for å møte motstanden med, eller minske graden av motstand som de møter.

Alle utenom Nils presenterte et eksempel for hva type motstand de kunne møte i ulike situasjoner. Nils snakker heller generelt om opplevelsen med det å møte motstand fra barnas side, her kommer det frem at det oppleves som "kjedelig". En gjenganger fra Nils sin forståelse for motstand, er at barna ikke vil høre på beskjeder som blir gitt til enhver tid, barna er ikke alltid samarbeidsvillige.

Ellinor forteller om hvordan hun syntes det er greit at barna gjør motstand i ulike situasjoner, ettersom det har med prosessen å finne ut av hvem barna er som person, samt grensesetting for barn og de andre ansatte. Selv om hun syntes det er greit med barns motstand, så blir det slitsomt å møte den motstanden hver dag.

Mari igjen, har en litt annen forklaring på motstand og hvordan hun opplever motstanden. I intervjuet forteller hun «*barn er ikke vanskelig, de har det vanskelig*». Mari er også enig med Ellinor når det kommer til å teste og utfordre grenser. Anne forteller at i spesielt overgangssituasjoner så møter hun mye motstand, og det er noe en møter hele tiden uansett situasjon.

I forhold til de andre fokuserte Tuva på reglene i barnehagen. Hun gikk inn på at det kunne bli for mange unødvendige regler for barna og derfor oppsto det mer motstand rundt disse reglene. Et resultat av flere unødvendige regler medførte at barna ikke visste hva som var lov og dermed gjorde barna motstand.

Tuva nevner også at hun opplever situasjoner der barna uttrykker fysisk motstand, noe som hun opplever som vanskelig. Hun mener at barna som gjør fysisk motstand er veldig voldsomme i hvordan de viser følelsene, og at det er tungt å hjelpe barnet tilbake til et roligere stadium der de kan komme til enighet. Hun trekker frem at barn som gjør fysisk motstand kan oppleve det som traumatisk når en ansatt går fysisk til verks, for eksempel å holde rundt barnet når en skal hjelpe å roe ned et barn som gjør motstand eller løfte et barn ut av en annen situasjon.

4.3 Ulike metoder for håndtering av motstand

Under intervjuene kom det frem at de ansatte har funnet ulike metoder for å håndtere situasjoner med motstand. Vi vil presentere kort hvilke metoder som de ulike informantene har kommet frem til, som de mener fungerer for å håndtere motstand. Starter vi med Mari og Tuva, så var de opptatt av å finne en løsning på problemet som dannet barnets motstand. De ga barna flere alternativer og løsninger slik at de sammen kom fram til en enighet. Denne tankegangen bruker også Anne, hun mener at barn gjør motstand fordi de ikke er forberedt på overgangene. For å løse dette, har hun arbeidet med personalet slik at hele gruppen er blitt flinkere til å forberede barnegruppen før en overgangssituasjon. Hun legger også vekt på at jo mer erfaring en har, jo flinkere er en til å håndtere motstand i overgangssituasjoner.

Nils fokuserer på å endre barns holdning når barna ikke vil delta i pedagogiske aktiviteter. Han nevner ikke spesifikt overgangssituasjoner som begrep, men bruker ryddetid som et eksempel på en overgangssituasjon der en møter motstand. Han forteller også at han, sammen med resten av de ansatte på avdelingen, har funnet gode teknikker for å snu barnas holdninger, slik at de blir med på pedagogiske aktiviteter.

Ellinor forteller at hun og de ansatte på avdelingen varierer på hvem som møter motstanden i personalet daglig. Hun forklarer at når en ansatt har stått lenge nok i en situasjon som ikke blir løst, så bytter den ansatte plass med en annen ansatt. Hun mener at dette sørger for at barnet som gjør motstand, får en forståelse for at de ansatte står på lik linje i en overgangssituasjon og dermed avslutter en mulig konflikt. Likevel nevner Ellinor at hun lar de ansatte som kommer inn i en situasjon, få lov til å ta en annen avgjørelse enn den første ansatte som stod i en situasjon.

Mari er den eneste som ikke nevner at hun samarbeider med personalet på avdelingen for å finne ut av hvilke metoder som fungerer for å komme seg ut av en mulig konflikt, når barna gjør motstand.

4.4 Årsak for motstand

Ett av spørsmålene i intervjuguiden omhandler forskjell i mengden motstand fra barn i dag enn før. De fleste av informantene våre har arbeidet i barnehage over lengre tid. Derfor ville vi også spørre dem om det var noen endringer i hvilken type motstand de møtte eller om det er nyere årsaker til at flere barn gjør motstand.

Starter vi med Nils, sier han at barna før hadde mer respekt for de voksne enn det barna har i dag. Barna har friere tøyler hjemme og det speiles i barnehagen, dersom barna får et nei i barnehagen oppstår det motstand ved verbal og følelsesmessig utbrudd. Han merker forskjell på motstand mellom de yngste og de eldste. De yngste hermer etter hvordan og når de eldste gjør motstand. Ellinor, Tuva og Mari nevner også disse væremåtene, der de påpeker at unge foreldre i dag oppleves som å være redde for å sette grenser og stå i kampene der barna gjør motstand. De nevner en av årsakene til dette er grunnet redsel for å krenke barna og foreldresamfunnet, ettersom dagens oppdragelse fra foreldrenes side har blitt endret. Informantene nevner at dette kan medføre at barna får en sterkere personlighet og gjør mer motstand når de ikke får viljen sin.

Tuva og Ellinor trekker også inn at internett og sosiale medier er faktorer som er med på å påvirke oppdragelsen i foreldresamfunnet. De påpeker at det finnes mange ulike influensere som har sterke meninger om hva en bør og ikke gjøre, noe som fører til forskjellig type informasjon på kort tid og forvirring blant barn.

Videre nevnte informantene våre at en annen årsak for motstand er basert på en ansatt sin erfaring. Det å være nyansatt eller usikker i sin egen rolle i barnehagen som nyutdannet, kan påvirke hvordan barna gjør motstand mot de ansatte. Informantene sier selv at de opplevde mer motstand i starten av karrieren enn hva de møter på nå. De mener det henger sammen med autoriteten de bygger opp og erfaring en tilegner seg i løpet av årene de jobber. Informantene nevner også at selv om de bytter avdeling, så vil de oppleve mer motstand i begynnelsen. Prosessen med å bygge opp autoritet går kjappere, ettersom en allerede har erfaring fra før.

5.0 Analyse og drøfting

I dette kapittelet vil vi videre analysere og drøfte funnene fra intervjuene vi har gjennomført i lyset av relevant teori. Noe av teorien er allerede presentert i teorikapittelet vårt. Vi vil først gå inn på de ansatte sin forståelse for begrepet motstand, før vi går videre på når de ansatte møter motstand. Til slutt vil vi drøfte årsaker rundt motstand, samt drøfte om motstand fra barn kan være forsøk på bruk av makt fra barnehagebarn. Med dette vil vi forsøke å svare på problemstillingen vår «I hvor stor grad opplever de ansatte motstand i dag fra barn i barnehagen?».

5.1 Hva mener de ansatte med begrepet motstand

Ettersom all forståelse og tolkning skjer i hjernen er det viktig at vi innser hvor forskjellig vi faktisk er i tenkemåte (Flaten, 2018, s. 74). Informantene har ulik tenkemåte og har fokus på forskjellige områder innenfor begrepet motstand, noe som kommer frem i hvordan de tolker begrepet motstand. Vi begynner med Mari, ettersom hun mener at det er en årsak bak barns motstand, og at en derfor burde finne en løsning på motstanden. Denne tankegangen deler også Kinge (2015, s. 23 – 24) ettersom barns atferd alltid har en årsak, blir det nødvendig at de ansatte, sammen med barnet, forsøker å finne ut av barnets behov. Kinge (2018, s. 52) sier også at de ansatte og voksne pålegger ofte barn ansvar for å endre seg, dette vil da være å korrigere oppførsel eller reaksjonsmåter. En kan si at vi voksne ikke tar oss selv i betraktning at vi påvirker og er medvirkende til det som skjer (Kinge, 2015, s. 52).

Ellinor fokuserer mer på at det ligger naturlig hos barna og at barna i alderen 0 - 3 år begynner å skjønne at de har en påvirkningskraft i hverdagen deres. Flaten (2018, s. 41) forklarer at mens barn er i en sosial utvikling, så vil barnet også gå igjennom en periode med moderate atferdsproblemer, som beviser at barnet er i en utviklingsfase. Vi kan tolke disse atferdsproblemene som motstand til de ansattes rutiner og regler i barnehagen, som barna gjerne ikke forstår grunnlaget eller nødvendigheten for. Ettersom Ellinor er på en småbarnsavdeling, så vil hun gjerne oppfatte barns motstand ulikt enn Mari og Nils. Der Nils forklarer motstand som det å ikke samarbeide, så kan dette tolkes for barns uenighet med det pedagogiske opplegget.

Vi oppfatter det slik at informantene våre mener at motstand kan se ulikt ut basert på alderen til barna. På en småbarnsavdeling møter vi barn mellom 0 – 3 år, og det er i denne alderen barna starter med å teste ut grenser. Det er denne perioden Flaten (2018, s. 41) kaller for trassalderen. Vi har tidligere nevnt at trass er hverdagsbegrepet for motstand. Små barn

har enda ikke utviklet sentrale ferdigheter for sosialt samvære, det å uttrykke seg med ord slik som vi voksne kan. Barna bruker dermed kroppslige og fysiske uttrykk, som kan oppleves som motstand fra de ansatte sin side. Ellinor mener at det er nødvendig at barn gjør motstand, det er med på å utvikle barnets indre motstandskraft og utviklingen av forståelsen av omgivelsene.

Når det kommer til litt eldre barn, gjerne 3 – 6 år, er de opptatt av sosiale signaler og det å passe inn. Ifølge Flaten (2018, s. 44) finnes det egne koder som barna hurtig tilegner og deretter tilpasser sin atferd etter. Hun mener at barna oppfatter seg selv som aktører med både kunnskap og erfaring som de krever å bli lyttet til. Dette er barn som vil velge seg selv og ha innflytelse på eget liv. Det blir derfor feil å kalle dette for vanskelige atferd, selv om det kan være utfordrende for voksne å håndtere (Flaten, 2018, s. 44).

5.2 Hvor og når møter de ansatte motstand?

Ettersom barnehagen som institusjon er preget av stramme rutiner og regler, så vil barnehagebarn møte ulike forventninger både i hjemmet og i barnehagen. Disse forventningene omhandler oppførsel fra barn sin side i ulike situasjoner og sammenhenger (Seland, 2013, s. 164). Barna vil oppleve disse forventningene ulikt, noen syntes det er greit å tilpasse seg situasjoner mens andre barn kan tenke at det er unødvendig å følge de voksnes forventninger. I intervjuet med Nils, så fortalte han om barn som ikke vil samarbeide med personalet, gjerne i sammenheng med pedagogiske aktiviteter. Med Tuva, så fortalte hun oss at mange av reglene i barnehagen kan oppleves som unødvendige.

Informantene våre har alle presentert at de vanligvis møter motstand i overgangssituasjoner. Seland (2013, s. 165 - 166) presenterer ulike motstandsformer som omhandler indirekte handlinger, for eksempel ignorere beskjeder, sitte stille og se ned i gulvet, sakte ned påkledning i garderobesituasjoner eller å gjemme seg bort fra en situasjon. Dette er noe som henger sammen med de ulike overgangssituasjonene som de ulike pedagogene har presentert i intervjuene.

Nils trekker frem en situasjon der barn gjør motstand når det er ryddetid. Han mener at barna ikke er klare til å gå inn i en overgangssituasjon, og det er derfor barna ytrer motstand. Seland (2013, s. 166 – 167) påpeker at motstanden til en ryddesituasjon kan reflektere hvordan barnet har det hjemme. I hjemmet har ikke barnet et begrenset tidsbruk i leken, noe som de har i barnehagen. Informantene våre trekker frem en mulig sammenheng mellom hjemmesituasjon og barnehagens regler og normer når det kommer til overgangssituasjoner som går fra lek til en annen situasjon. Ettersom de alle merker mer motstand fra barn i

overgangssituasjoner, så har de ansatte funnet ulike metoder for å minske mulige situasjoner med motstand.

Når vi ser på Mari sin metode kan det være relevant for å håndtere fysisk aggresjon ved å identifisere årsaken bak hvorfor barnet reagerer, det kan være frustrasjon, misforståelser eller mangel på kommunikasjon. Mari tilbyr barnet alternativer slik at den ansatte og barnet får muligheten til å løse konflikten sammen. Dette hjelper barnet med å uttrykke følelser og siden barnet bruker ord hjelper det barnet med at barnet bruker ord istedenfor handlinger. Det finnes flere måter å løse en konflikt basert på oppstått motstand. Vi tolker dette som at Mari aktivt benytter seg av å lytte til barnet, slik at barnet føler seg hørt og opplever en tilhørighet til barnegruppen. Likevel lar Mari barna som gjør motstand få lov til å ha sine meninger og ytre sine meninger, selv om det oppleves som vanskelig å håndtere.

Der Mari tilbyr barnet flere alternativer til løsninger, setter Anne et fokus på å forberede barnegruppen i større grad før en overgangssituasjon. Hun mener dette er nyttig for å forebygge mot trass og aggresjon, det å gi barna en mulighet til å forberede seg til å avslutte leken hjelper barna i større grad til å håndtere overgangen. Vi har tidligere presentert at trass er vanlig for barn, basert på utviklingen i hjernen. Ved å dermed gi barna mulighet og tid til å avslutte leken, kan det både hjelpe til å avslutte leken, overkomme overgangssituasjonen, samt minske risikoen for motstand.

Nils fokuserer på endring av barnas holdninger på pedagogiske aktiviteter. Ved å jobbe målrettet med å endre hvordan barn ser på konflikter og sin egen rolle i disse situasjonene kan Nils hjelpe barn med å utvikle empatiske og mindre aggressive atferd og utviklingen av sosiale ferdigheter og forsterkning på positiv atferd. Ved å arbeide aktiv med følelser i hverdagen, får barna mulighet til å få innsikt og forståelse for sine egne følelser. Vi tolker Nils sin holdning som at de aktivt arbeider med følelser, slik at barnegruppen og de ansatte får en større forståelse for andre sine emosjoner. Dette støtter opp mot hvordan en kan forebygge motstand, ettersom motstand kan oppstå når barns emosjoner tar over.

Ellinor sin strategi i en konflikt er å bytte med en kollega når man selv ikke klarer å håndtere eller løse situasjonen. Hvis man ikke klarer å løse konflikten, kan dette ende med at situasjonen utløser trass og aggresjon hos barnet. Nye perspektiver på en sak for eksempel i bytting av person kan bidra til nye løsninger, men også å roe ned situasjonen. Det kan også være lærerik for barnet å se hvordan forskjellige voksne løser situasjonen/konflikten, noe som kan gi barna flere verktøy for egen konflikthåndtering.

Metodene som informantene har gitt oss, gir et rammeverk for både direkte og forebyggende tilnærming til håndtering av trass og aggresjon. Ved å kombinere forståelse for

barnets behov, forberedelse, kommunikasjon samt fleksibilitet i voksenrollen, kan man tilrettelegge for et mer harmonisk og støttende læringsmiljø. Det krever kunnskap, kreativitet og engasjert innsats fra alle voksne involvert i barnets utvikling.

5.2.1 Erfaring har mye å si for motstand

Gjentatte ganger sier informantene Mari, Anne, Ellinor og Tuva at da de var ny i barnehagen så fikk de kjenne på motstand. De mener at nyutdannede barnehagelærere og andre nyansatte i jobben møter mer motstand fra barn enn fast ansatte som har arbeidet i samme barnehage i flere år. Informantene mener at årsaken til dette er fordi barna ønsker å teste grensene til de nye ansatte. Ansatte med mer erfaring møter mindre motstand fra barna, informantene våre mener at det har noe med autoriteten de har opparbeidet seg gjennom flere år. Denne metoden som en bygger sin autoritet kalles gjerne for autoritetsgrunnlaget, det omfatter deres kompetanse, erfaringer og evne til å ta beslutninger som er til det beste for barna, personalet og barnehagens drift (Børhaug & Lotsberg, 2016, s. 170). Vi vil dermed tolke at motstanden de voksne møter på som nyutdannede eller nyansatt henger sammen med erfaring og autoritetsgrunnlaget deres. Som ny i jobben har en ikke enda bygget opp sin autoritet og vil dermed møte på mye motstand i starten.

5.3 Foreldres påvirkningskraft

Som presentert tidligere i kapittelet Empiri, uttrykker Tuva og Ellinor at det er ofte unge foreldre og ansatte i barnehagen i dag som er redd for å sette grenser, de er redd for å krenke barna i barnehagen. Informantene legger skyld på det nye kapittelet i barnehageloven, §41 – 43 som omhandler psykososialt barnehagemiljø (Barnehageloven, 2020, §41 – 43). Denne loven omhandler barnehagemiljøet, nulltoleranse og forebyggende arbeid, plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø og skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker barn. Informantene mener det oppstår usikkerhet rundt det å sette grenser og redsel for å krenke barna. De presenterer på vegne av de ansatte og foresatte at de opplever det som ubehagelig når det kommer til usikkerheten rundt regelverket; de blir usikre på hva som er lov og ikke, med tanke på hvordan barnet håndterer og føler det. Grensene kan oppleves som uklare, og en stiller seg spørsmålene om det er lov til å bære et barn ut av en situasjon eller om det å sette grenser kan være en form for krenkelse. Det handler også om at barna i dagens samfunn skal bli hørt og medvirke mer i hverdagen deres.

Artikkelen fra Barnehage.no, skrevet av Anders Bergundhaugen (2023), presenterer blant annet hvordan de ansatte møter flere barn som tøyser grensene i større grad, samt hvordan barna skal bli lyttet mer til og medvirke i større grad. En annen artikkel, skrevet av Malene Birkeland (2023) i VG.no, utdyper mer i problemstillingen til barnehage.no sin artikkel og tar opp en diskusjon om oppførselen til barn er et symptom på et system som svikter. Rammeplanen for barnehage presiserer at:

Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta. Alle barn skal kunne få oppleve demokratisk deltakelse ved å bidra og medvirke til barnehagens innhold, uavhengig av kommunikasjonssevner og språklige ferdigheter (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 3 – 4).

Barnehagen er pålagt til å følge forskriftene, de ansatte må dermed også arbeide etter forskriftene. Både Birkeland (2023) og Bergundhaugen (2023) har intervjuet Lene Danielsen, regionleder for barnehagene Læringsverkstedet i Agder. Danielsen beskriver at de ønsker å møte alle barnas behov – og møte dem på en god måte, men stiller også spørsmål ved om «rammebetingelsene» gjør at de ikke klarer dette (Birkeland, 2023). Danielsen sier til både Bergundhaugen (2023) og Birkeland (2023) at barn skal høres mye mer, de skal ha valg, og de skal ha medvirkning i eget liv. Vi kan med dette tolke at flere ansatte syntes det er utfordrende å arbeide med rammebetingelser som uklare og åpne, samt opplevelsen i etterkant om en har krenket et barn eller ikke. Ulike situasjoner med motstand krever at de ansatte trår til med ulike metoder, som presentert tidligere. Ingen har lyst til å krenke et barn, men det å sette grenser er nødvendig for barn og voksne.

Dette er noe Nils også kommer frem med i intervjuet. Han forteller at barna før i tiden gjerne hadde mer respekt for de voksne enn det barna har i dag. Oppdragelsen i foreldresamfunnet har endret seg, de foresatte blir påvirket av andre og internett. Dermed kan de bli usikre på hva som er rett og galt overfor barnets beste. Nils sier at barna har friere tøyler hjemme og det speiles i barnehagen, dersom barna får et nei i barnehagen oppstår det motstand ved verbalt og følelsesmessig utbrudd. Det blir dermed de de ansatte i barnehagen som må stå i disse situasjonene, når det egentlig skal ligge på foresatte sine skuldre. Mari bygger videre på at det er de foresatte som skal oppdra barna sine, ikke de ansatte i barnehagen. Dette er en endring som Mari opplever som problematisk, ettersom de ansatte burde fremstilles som en rollemodell og ikke en direkte omsorgsperson.

5.4 Utøver barn makt?

Vi har tidligere drøftet rundt hvilke situasjoner de ansatte møter motstand i, og hvordan de ansatte håndterer det. I teorien har vi presentert kort hva makt er for noe i sammenheng med motstand og vold. Vi vil her gå inn på om barns motstand kan være forsøk på makt.

I Rammeplanen 2017 står det at «Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8 -9). Å la barna få muligheten til å ytre sine meninger og delta i barnehagesamfunnet, bygger grunnlag for at barna videre skal få kunnskaper om hvordan delta i et demokrati. Informantene våre har gått inn på at barn som gjør motstand, også ytrer meninger om det pedagogiske i barnehagen. Ved å la barna aktivt ytre meninger, lar en også barna oppdage og oppleve en påvirkningskraft. Det å få muligheten til å påvirke sin egen hverdag oppleves som verdifullt og spennende, både for voksne og barn.

Vi har tidligere presentert at det finnes ulike former for vold, både fysisk og psykisk. Informantene våre har nevnt ulike former for motstand, blant annet at barna gjemmer seg vekk fra situasjoner eller at motstanden kan bli fysisk i form av vold. Slike situasjoner er former for motstand som en møter i barnehagehverdagen, samtidig som at det er en form for ytring om hvordan barnehagens regler kontrollerer hverdagen til barna i barnehagen. Som presentert tidligere i teorikapittelet vårt, er makt flytende og dekker ulike former for påvirkningskraft. Å ha makt over andre mennesker handler om å ha en påvirkningskraft.

Vi har tidligere nevnt hvordan Ellinor bytter på ansatte i motstandssituasjoner, der en ny ansatt bestemmer utfallet av situasjonen. I noen tilfeller vil det å bytte ut en ansatt fungere godt, så lenge de ansatte har en lik tankegang på hva som skal skje. I andre tilfeller kan det å bytte ut en ansatt sørge for at barnet kommer gjennom med sin ytring, og at barnet endrer holdningen til den ansatte; barnet får viljen sin. Det er diskuterbart om hvor ofte en skal la barnet få viljen sin, i noen tilfeller kan en risikere at barns påvirkningskraft kan være motstridende. En situasjon som kan oppstå når man bruker metoden "å bytte en ansatt" er at et eller flere barn legger vekt på hvilken ansatt som barnet kan gå til for å få viljen sin. Dette kan fort bli et problem når resterende ansatte har felles tankegang, og den ene ansatte lar barna regelmessig få viljen sin. Det blir motstridene for barnets utvikling; barnet skal vite at barnet selv har påvirkningskraft, men det er ikke alt et barn skal kunne bestemme når det kommer til barnehagens hverdag og rutiner.

6.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har vi belyst hvordan barns motstand i barnehagen påvirker pedagogiske ledere i barnehagen. Vi har presentert relevant teori, intervjuet pedagogiske ledere og videre drøftet rundt funnene fra intervjuene i lys av problemstillingen vår «I hvor stor grad opplever de ansatte motstand i dag fra barn i barnehagen?». Vi vil videre legge frem viktige momenter fra oppgaven.

Vi har presentert ulike synspunkter på motstand og hva motstand fra barn kan være for noe, samt forsøkt å lage vår egen definisjon på motstand. Videre har informantene våre gitt en tolkning av hva de mener motstand er for noe. Basert på teorien vi har presentert om hva motstand er, viser funnene våre at de pedagogiske lederne er innforstått med begrepet motstand og hva som ligger i begrepet. Motstand ser annerledes ut fra person til person og hendelse til hendelse, samt at motstand er en naturlig del av barnas danning. Videre har vi gjenfortalt informantens opplevelser med motstand. Funnene fra informantene presenterer at motstand oppstår i overgangssituasjoner og pedagogiske aktiviteter.

Informantene våre har også lagt frem tanker om grunner for at motstand oppstår. De tar opp problematikken med foreldrenes ansvar for barneoppdragelse, redsel for krenkelse av barna, samt problematikken med sosiale mediers påvirkning på oppdragelse. Samtidig fremhever de en trend der barn har friere tøyler enn hjemme, og grensesetting har blitt vanskelig etter den nye reglene med psykososialt miljø i barnehagen.

Vi har videre presentert teori om makt og forsøkt å finne en sammenheng om barns motstand kan være forsøk på makt overfor de ansatte. Teorien forklarer at makt er flytende; alle mennesker har påvirkningskraft og rett til å ytre sine meninger. Ulike metoder tar hensyn til barns motstand, men i noen tilfeller kan barns motstand vise til at barn yter makt overfor de ansatte. Vi vil likevel ikke definere at all motstand fra barn er forsøk på makt, men i noen situasjoner kan barns motstand tolkes som maktbruk, basert på teorien vi har presentert i oppgaven.

Innledningsvis presenterte vi grunnlaget for valg av problemstilling til oppgaven vår. Basert på artikkelen fra Anders Bergundhaugen (2023) og funnene våre, ser vi en økende trend med motstand fra barnehagebarn. Dette er en pågående trend som en ser i norsk skole i dag. Spørsmålet om skolens problematikk som flyter seg nedover til barnehagealder, står fremdeles ubesvart.

7.0 Litteraturliste

Akslen, Å, N. & Moe, R. (2020) *Barnehagepedagogikk: Ei innføring for studentar*. Samlaget

Arendt, H. (2017). *Makt og vold: Tre essay*. Cappelen Damm Akademisk

Askland, L. & Sataøen, O. S. (2019). *Utviklingspsykologiske perspektiver på barns oppvekst*. (Utg. 4). Gyldendal.

Birkeland, M. (2013). Barnehage-topp: - Flere barn enn før utfordrer de ansatte. *VG*.

https://www.vg.no/nyheter/i/wAGnWL/barnehage-topp-flere-barn-enn-foer-utfordrer-de-ansatte?fbclid=IwAR3TyhcmZxfFURNgmzjBDyo4c0fqe_dG6ss8pDnaj7PYBBLpXiPAIJ5OIC8

Bergundhaugen, A. (2023). Ser at flere barn utfordrer de ansatte mer enn før. *Barnehage*.

https://www.barnehage.no/barn-foreldre-folelser/ser-at-flere-barn-utfordrer-de-ansatte-mer-enn-for/249529?fbclid=IwAR0Y3kBWu1GYZoartOnTcx6VRdq9cv4lb1UTpRSB_GkSMVdiSVJLmWzanqQ

Dolk, K. (2018). For barn er det gøy - normer, medvirkning og veier til endring. I Øksnes & Samsuelsson (red.), *Motstand*. (S. 11 - 41). Cappelen Damm Akademisk.

Eidhamar, G. L & Leer- Salvesen, P. (2017). *Nesten som deg selv*. Barn og etikk. Cappelen Damm Akademisk.

Flaten, K. (2018). *Et helt vanlig barn*. Cappelen Damm Akademisk.

Hammer, S. (2017). *Foucault og den norske barnehagen: Introduksjon til Michael Foucaults analytiske univers*. Fagbokforlaget

Isdal, P. (2000). *Meningen med volden*. Kommuneforlaget.

Kinge, E. (2015). *Utfordrende atferd i barnehagen*. Gyldendal.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra:

<https://www.udir.no/contentassets/5d0f4d947b244cfe90be8e6d475ba1b4/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2022). *Det kvalitative forskningsintervju*. (Utg. 3). Gyldendal.

Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi, kva gjer vi. Omsorgssvikt, vald, og seksuelle overgrep. Skulen og barnehagen sine oppgaver*. Fagbokforlaget

Orgeret, K, S. (2019, 12. februar). Intervju. I *Store Norske Leksikon*.

<https://snl.no/intervju>

Seland, M. (2013). "Nei! Jeg vil ikke!" Hvordan forstå barns motstand i barnehagen som en del av deres danning til demokrati?. I Greve, A., Mørreaunet, S & Winger, N (red)., *Ytringer om likeverd, demokrati og relasjonsbygging i barnehagen*. (s. 163 - 175). Fagbokforlaget.

Tetzchner, S. V. (2019). *Barne- og ungdomspsykologi. Typisk og atypisk utvikling*. Gyldendal.

Tjora, A. (2021). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. (Utg. 4). Gyldendal

Øksnes, M. (2018). Lekende motstand som frihetserfaring. I Øksnes & Samuelsson (red)., *Motstand*. (S. 141 - 163). Cappelen Damm Akademisk.

Vedlegg 1

Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet

Barnahagelærerutdanningen

Formålet med prosjektet

Dette er spørsmål til deg som vil delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å finne ut av endring i barns bruk av motstand i dag enn for 20 år siden.

- Problemstilling «i hvor stor grad opplever de ansatte motstand i dag enn for 20 år siden fra barn i barnehagen»
- Formålet med prosjektet er å finne ut i hvor stor grad personal opplever bruk av motstand fra barn sin side
- Er til forskningsprosjektet våres som vi skal bruke i bachelor oppgaven
- Vi skal bruke lydopptak under intervjuene. Vi vil ikke ta med personopplysninger.
- Vi vil transkribere intervjuene, identiteten og andre opplysninger vil bli anonymisert under transkribering.

Hvorfor får du spørsmål om å delta? Du får denne forespørselen fordi:

- Du jobber i Bergen Kommune
- Har utdanning som pedagogisk leder
- Du blir spurt fordi vi studenter har kjennskap til deg via praksisperioder gjennom Høyskolen på Vestlandet (HVL).

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høyskolen på Vestlandet, Bergen, er ansvarlig for personopplysningene som behandles i prosjektet. Veileder er Nina Paarud Michelsen

Hva innebærer det for deg å delta:

- Metodene vi skal ta i bruk for å samle inn data er intervju, det vil foregå slik at en intervjuer og en annen noterer/tar opp lyd
- Vi vil ikke ha personopplysninger som navn, bakgrunn og andre sensitive opplysninger

- Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du godkjenner at vi tar opp lyd på diktafon/zoom. Det vil ca. ta deg 15-30 minutter.

Det er frivillig å delta

- Det er frivillig å delta i prosjektet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å be om å få dine opplysninger slettet.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

- Det er kun gruppemeldemmer som har tilgang.
- Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålet vi har fortalt om i dette skrevet. Vi behandler opplysninger konfidensielt og i samsvar med personvernsreglverket.
- Vi minner på om taushetsplikt basert på yrket
- Lydopptaket kommer til å bli lagret på en passord beskyttet pc. Det vil bli slettet etter 30 dager.
- Prosjektet avsluttes når Bachelor er levert, 23. mai 2024.
- Vi behandler opplysninger fra deltakerne basert på samtykke innad informasjonsskrivet

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Vår veileder på HVL, Nina Paarup Michelsen, tlf. 55 58 55 94. Ellers kan du kontakte gruppelemmet som har sendt ut e-post.
  - Mer informasjon om HVL sitt personvernombud finner du her: <https://www.hvl.no/forskning/forskningsetikk/personvern/>
- Sikt personverntjenester, tlf 73 98 40 40 eller epost: personverntjenester@sikt.no

Med vennlig hilsen alle gruppelemmene:

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- Samtykker til alt som står i informasjonsskrivet

Jeg samtykker til at opplysningene mine kan behandles fram til prosjektet er avsluttet.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2

Spørsmål til intervju - Intervjuguide

1. Hvilken rolle har du nå i barnehagen?
  - a. Hvor lenge har du arbeidet i barnehagen?
  - b. Hvilken aldersgruppe arbeider du med?
2. Når vi snakker om begrepet motstand, hva legger du i det begrepet/hvordan forstår du dette begrepet?
3. Har du noen gang hatt en annen rolle i barnehagen?
4. Hvordan opplever du det når barn gjør motstand i ulike situasjoner?
5. Har du eksempel på en situasjon som opplevdes som vanskelig når det kommer til barn som gjør motstand?
6. Har du merket noen forskjell fra rolle-endring når det kommer til motstand fra barn?
7. Har du merket noen forskjell i hvor mye motstand du møter nå enn for flere år siden?
8. Noe du har lyst til å tilføye?